

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **Ing. J. S.**, zast. Mgr. Jiřím Kokešem, advokátem, se sídlem Na Flusárně 168, Příbram, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 9. 2018, č. j. X, sp. zn. NP/ND/535/18, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 16. 6. 2020, č. j. 42 Ad 46/2018 - 15,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Shrnutí předcházejícího řízení

[1] Okresní správa sociálního zabezpečení Příbram rozhodnutím ze dne 20. 8. 2018, č. j. X, sp. zn. NP/ND/67/18, nepřiznala žalobkyni nárok na peněžitou pomoc v mateřství od 2. 7. 2018, který uplatnila prostřednictvím svého zaměstnavatele JIPO - PB s.r.o., neboť zaměstnáním u této společnosti nesplnila podmínku účasti pojištěnce na nemocenském pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, která je stanovena v § 32 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“).

[2] Žalovaná rozhodnutím ze dne 20. 9. 2018, č. j. X, sp. zn. NP/ND/535/18, podle § 90 odst. 5 věty první zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, odvolání žalobkyně zamítla a rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdila.

[3]V odůvodnění rozhodnutí o odvolání žalovaná uvedla, že účast žalobkyně na nemocenském pojištění u zaměstnavatele JIPO - PB s.r.o. do dne předcházejícího nástupu na peněžitou pomoc v mateřství trvala v období od 2. 5. 2018 do 1. 7. 2018, a činila tak pouze 61 kalendářních dnů, nikoliv 270 kalendářních dnů, jak vyžaduje ustanovení § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění. Dále byla žalobkyně dobrovolně pojištěna jako osoba samostatně výdělečně činná od 1. 8. 2017, čímž splnila podmínku účasti na nemocenském pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství a současně podmínku účasti na nemocenském pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrčí doby, která je zakotvena v § 32 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění. Žalobkyně podala jen žádost o peněžitou pomoc v mateřství na základě zaměstnání u společnosti JIPO - PB s.r.o., nicméně ta byla uplatněna při souběžně existujících pojistných vztazích. Proto je nutné při posouzení žádosti žalobkyně na peněžitou pomoc v mateřství vycházet ze znění § 32 odst. 5 věty druhé zákona o nemocenském pojištění, který upravuje případy uplatnění nároku na tuto dávku z pojištění, v němž není splněna podmínka účasti v délce alespoň 270 kalendářních dnů v rozhodném dvouletém období, za současného uplatnění téhož nároku z pojištění, v němž je tato podmínka naplněna. Při aplikaci tohoto ustanovení však podmínky nároku žalobkyně na peněžitou pomoc v mateřství byly splněny jen z jejího pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné, na základě něhož o přiznání této dávky nepožádala.

[4]Podle žalované při posouzení nároku žalobkyně na peněžitou pomoc v mateřství z titulu pojištění u zaměstnavatele JIPO - PB s.r.o. nebylo možné za použití § 32 odst. 5 věty první zákona o nemocenském pojištění započít dobu účasti na nemocenském pojištění z předchozího pojištění v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, kterou získala u Střední průmyslové školy a Vyšší odborné školy, Příbram II, kde byla zaměstnána od 1. 9. 2011 do 31. 7. 2017. Toto předchozí pojištění totiž netrvalo souběžně s jiným pojištěním, u něhož by byla splněna podmínka účasti na nemocenském pojištění stanovená v § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění. Navíc nedošlo k tomu, že by žalobkyně nesplnila podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství z žádného pojištění. Jiná situace by nastala, pokud by se žalobkyně dobrovolně neúčastnila nemocenského pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná, neboť v tomto případě by jí vznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství z titulu zaměstnání u společnosti JIPO - PB s.r.o. po provedení zápočtu doby pojištění získané u předchozího zaměstnavatele Střední průmyslové školy a Vyšší odborné školy, Příbram II. Její účast na nemocenském pojištění osoby samostatně výdělečně činné však trvala od 1. 8. 2017 do vydání rozhodnutí o odvolání, a proto podmínky pro přiznání peněžitě pomoci v mateřství z pojištění u zaměstnavatele JIPO - PB s.r.o. nebyly splněny a tato dávka na základě uplatněné žádosti žalobkyni nenáleží.

[5] Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 6. 2020, č. j. 42 Ad 46/2018 - 15, žalobu proti uvedenému rozhodnutí žalované zamítl.

[6]V odůvodnění rozsudku krajský soud označil za spornou otázku, zda s ohledem na relevantní skutkové okolnosti případu a skutečnost, že žalobkyně požádala o peněžitou pomoc v mateřství z titulu své účasti na nemocenském pojištění u zaměstnavatele a takto

pokračování

získaná doba pojištění nedosahovala potřebné minimální délky pro přiznání uvedené dávky, měla žalovaná aplikovat ustanovení § 32 odst. 5 věty první zákona o nemocenském pojištění.

[7]Krajský soud při řešení této otázky nejprve odkázal na relevantní judikaturu, v níž byl vyložen § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění a ve které Nejvyšší správní soud odmítl možnost dožadovat se postupu podle § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění z titulu, který by byl pro žadatele výhodnější, za situace, kdy současně splnil podmínky nároku z jiného pojištění. V posuzovaném případě je podle krajského soudu současně nesporné, že žalobkyně byla účastna nemocenského pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná a v jeho rámci splnila podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství uvedené v ustanovení § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, zatímco z titulu účasti na pojištění u zaměstnavatele JIP - PB s.r.o. je nenaplnila. V posuzovaném případě tak žalovaná správně neaplikovala § 32 odst. 5 větu první zákona o nemocenském pojištění, jelikož žalobkyně splnila podmínky vzniku nároku na peněžitou pomoc v mateřství z jiného pojištění. Žalobkyně přitom mohla ukončit dobrovolnou účast na pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná, což by pro ni při rozhodování o tuto dávku bylo výhodnější. Takový postup by však byl pro těhotnou žadatelku zároveň riskantní s ohledem na nejistotu ohledně pokračování jejího zaměstnání v budoucnu.

[8]Krajský soud doplnil, že provedený výklad zákona o nemocenském pojištění může vyvolávat dojem, že nespravedlivě poškozují osoby samostatně výdělečně činné, jež se dobrovolně účastní nemocenského pojištění. Smyslem příslušné právní úpravy je však zabránit nežádoucímu jednání pojištěnky před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství za účelem dosažení co nejvyšší dávky. Dále krajský soud konstatoval, že pokud se žalobkyně dobrovolně účastnila nemocenského pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná, vyloučila tím možnost nesplnění podmínek pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství v žádném z jejích pojištění a zároveň získala nárok na ostatní dávky nemocenského pojištění. Krajský soud následně odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2012, č. j. 6 Ads 88/2012 - 44, a konstatoval, že v oblasti předpisů práva sociálního zabezpečení není možné využít rozšiřujícího výkladu. Uzavřel, že v postupu žalované nelze spatřovat nepřipustný zásah do práva žalobkyně na peněžitou pomoc v mateřství či porušení čl. 30 a 32 Listiny základních práv a svobod.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[9]Proti tomuto rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost, v níž označila důvody uvedené v ustanoveních § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[10]V kasační stížnosti stěžovatelka nejprve citovala stěžejní pasáže odůvodnění rozsudku krajského soudu a namítla, že v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství byla účastna na nemocenském pojištění po celkovou dobu 458 kalendářních dnů. Při posuzování oprávněnosti jejího nároku na peněžitou pomoc v mateřství tak měla žalovaná započít také dobu pojištění získanou z jejího předchozího pojištění u zaměstnavatele Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Příbram II.

[11] Stěžovatelka dále namítla, že v důsledku výkladu § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění provedeného krajským soudem byla sankcionována za svoji dobrovolnou účast na nemocenském pojištění a za odvod jejích finančních prostředků do státního rozpočtu. Je krajně nespravedlivé, aby pro ni bylo výhodnější pojistné neplatit a účasti na nemocenském pojištění osoby samostatně výdělečně činné se vzdát. Žalovaná jí přitom peněžitou pomoc v mateřství nepřiznala právě kvůli této její dobrovolné účasti na nemocenském pojištění, což je v rozporu se zásadami demokratického právního státu. V dané věci tak byly v rozporu s čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod zvýhodněny státní orgány na úkor fyzické osoby. V této souvislosti stěžovatelka odkázala na nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2005, sp. zn. IV. ÚS 343/04, v němž byla zásada rovnosti označena za základní náležitost spravedlivého procesu. Závěrem s odkazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, poukázala na rozpor výkladu předmětného zákonného ustanovení provedeného žalovanou a krajským soudem s dobrými mravy, jelikož jí fakticky nebyl přiznán nárok na peněžitou pomoc v mateřství kvůli tomu, že dobrovolně hradila vyšší pojistné, než musela.

[12] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[13] Žalovaná se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnila s právními závěry krajského soudu a konstatovala, že rozhodnutí vydaná ve správním řízení odpovídala platné právní úpravě. Právo na peněžitou pomoc v mateřství přitom stěžovatelce odňato nebylo, jelikož ho mohla uplatnit z titulu své účasti na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné, ve vztahu k němuž splnila všechny zákonné podmínky pro přiznání této dávky. S ohledem na tyto skutečnosti žalovaná navrhla zamítnutí kasační stížnosti.

III. Posouzení kasační stížnosti

[14] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatelka označila důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s., nicméně z jejího obsahu je zcela zřejmé, že ji ve skutečnosti podala pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti napadeného rozsudku spočívající v nesprávném posouzení právní otázky krajským soudem, který je uveden v písmenu a) tohoto ustanovení. V kasační stížnosti totiž brojila výhradně proti závěru krajského soudu o nemožnosti aplikovat § 32 odst. 5 věty první zákona o nemocenském pojištění a na základě něho započít dobu účasti na nemocenském pojištění získanou u předchozího zaměstnavatele pro účely splnění zákonných podmínek pro přiznání nároku na peněžitou pomoc v mateřství z pojištění u společnosti JIP - PB s.r.o., u níž byla zaměstnána ke dni podání žádosti o tuto dávku nemocenského pojištění.

[15] Podle § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, *podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství (§ 34 odst. 1). Je-li*

pokračování

uplatňován nárok na peněžitou pomoc v mateřství z více pojištění, musí být tato podmínka účasti na pojištění splněna v každém z těchto pojištění.

[16] Podle § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění, *je-li uplatňován nárok na peněžitou pomoc v mateřství z pojištění, v němž není splněna podmínka účasti na pojištění podle odstavce 2, započtou se pro splnění této podmínky doby účasti na pojištění z předchozích pojištění v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství; překrývající se doby účasti na pojištění lze započítat jen jednou. Je-li zároveň uplatněn nárok na peněžitou pomoc v mateřství z jednoho nebo více pojištění, ve kterých je splněna podmínka účasti na pojištění podle odstavce 2, a z pojištění, v němž není splněna tato podmínka, započtou se pro splnění této podmínky v pojištění, v němž tato podmínka splněna nebyla, jen ty dny v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, v nichž trvala účast na pojištění v 270 dnech souběžně v takovém počtu pojištění, z nichž je nárok na peněžitou pomoc v mateřství uplatňován. Není-li podmínka účasti na pojištění podle odstavce 2 splněna ve více pojištěních, započtou se pro splnění této podmínky doby účasti na pojištění v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství jen u toho pojištění, v němž je nejvyšší denní vyměřovací základ; přitom platí postup podle věty první a druhé.*

[17] Výkladem § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění se Nejvyšší správní soud zabýval již v rozsudku ze dne 27. 3. 2012, č. j. 4 Ads 65/2011 - 111, v němž dospěl k závěru, že „z jazykového znění této normy, jakož i systematiky právního předpisu nelze dospět k jinému závěru, než že § 32 odst. 5 věta první pokrývá případy, kdy pojištěnec nesplňuje podmínku 270 dnů účasti v posledních dvou letech v žádném pojištění, a na peněžitou pomoc v mateřství by tedy jinak vůbec nedosáhl. Zákon v takovém případě umožňuje za účelem získání nároku na peněžitou pomoc v mateřství započíst doby z předchozích pojištění, tedy z takových pojištění, která byla přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství ukončena.“ Z uvedeného tak vyplývá, že postupovat podle předmětného ustanovení zákona o nemocenském pojištění lze pouze tehdy, pokud žadatelka nesplnila podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství, konkrétně podmínku minimální čekací doby, v žádném z jejích pojištění v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. V posuzovaném případě je však zřejmé, že stěžovatelka splnila všechny podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství z titulu její dobrovolné účasti na nemocenském pojištění osoby samostatně výdělečně činné, takže použití § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění nepřichází v úvahu.

[18] Obdobnou situaci se Nejvyšší správní soud zabýval dále v rozsudku ze dne 18. 10. 2012, č. j. 6 Ads 88/2012 - 44, v němž posuzoval žádost o peněžitou pomoc v mateřství žadatelky, která požádala o tuto dávku z titulu její dobrovolné účasti na nemocenském pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné, avšak z tohoto pojištění nezískala potřebnou čekací dobu, zároveň neuplynula ochranná lhůta z jejího předchozího zaměstnání. Nejvyšší správní soud se v uvedeném judikátu ztotožnil s postupem orgánů sociálního zabezpečení, které sice nárok na peněžitou pomoc v mateřství z pojištění osoby samostatně výdělečně činné žadatelce nepřiznaly, avšak uznaly její nárok na peněžitou pomoc v mateřství z titulu předchozího zaměstnání, v němž zákonem stanovené podmínky pro vznik nároku splnila. Podle názoru Nejvyššího správního soudu totiž v této situaci nebyly dány podmínky pro aplikaci § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění, neboť v případě žadatelky nedošlo k tomu, že by nesplňovala podmínky pro vznik nároku

v žádném z jejích pojištění, v důsledku čehož by na peněžitou pomoc v mateřství jinak než aplikací uvedeného zákonného ustanovení vůbec nedosáhla.

[19] Se závěry vyslovenými v těchto judikátech se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje i pro účely nyní posuzované věci a neshledává žádný důvod se od nich jakkoli odchýlit. Jestliže tedy stěžovatelka splnila všechny zákonné podmínky pro přiznání peněžité pomoci v mateřství z titulu její dobrovolné účasti na nemocenském pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné, nebylo již možné jí stejný nárok přiznat z pojištění u zaměstnavatele JIP - PB s.r.o. po započtení doby nemocenského pojištění získané u předchozího zaměstnavatele Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Příbram II., neboť aplikace § 32 odst. 5 věty první zákona o nemocenském pojištění nepřicházela v úvahu.

[20] Stěžovatelka namítla, že jí nebyl nárok na peněžitou pomoc v mateřství přiznán jen z důvodu její dobrovolné účasti na nemocenském pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné, čímž byla nezákonně sankcionována za skutečnost, že odváděla do veřejného rozpočtu více finančních prostředků, než musela, což představuje porušení ústavního principu rovnosti, zásady dobrých mravů a zásady spravedlivého procesu. Nejvyšší správní soud ani těmito tvrzením stěžovatelky nepřisvědčil.

[21] Dobrovolná účast na nemocenském pojištění osoby samostatně výdělečně činné je totiž zcela na vlastní vůli pojištěnky, která jí sleduje nejrůznější cíle, ať již zajištění nároku na další dávky nemocenského pojištění či odvrácení nepříznivých důsledků ztráty výdělku po těhotenství a narození dítěte. To však nemůže ničeho změnit na skutečnosti, že orgány sociálního zabezpečení jsou povinny při rozhodování o peněžité pomoci v mateřství postupovat podle příslušných ustanovení zákona o nemocenském pojištění, resp. neaplikovat ta z nich, která na případ žadatelek nedopadají. Navíc rozhodnutím žalované nebyl stěžovatelce upřen její nárok na peněžitou pomoc v mateřství, jelikož ta zákonem stanovené podmínky pro vznik nároku na tuto dávku nemocenského pojištění splnila, avšak z jiného pojištění, než který uplatnila v žádosti.

[22] Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud posoudil příslušnou právní otázku správně, a proto nebyl naplněn důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[23] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. Současně podle § 60 odst. 2 a § 120 s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka v něm neměla úspěch a žalované takové právo ve věcech nemocenského pojištění nepřísluší.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. prosince 2020

pokračování

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu